

PÄÄKIRJOITUS

Tuomas Martikainen

Toimitusjohtaja, FT, dosentti
Siirtolaisuusinstituutti

Maailma liikkuu

Avainsanat: kansainvälisyys, muuttoliikkeet, diaspora.

Maailmassa arvioitiin olevan 258 miljoonaa siirtolaista vuonna 2017, eli 3,4 prosenttia ihmisistä asuu muualla kuin synnyinmaassaan. Kansainvälisten muuttajien osuus on pikkuhiljaa noussut, mutta muutoin pysynyt melko vakaana jo useita vuosikymmeniä. Vakaan oloinen luku kuitenkin kätkee sisäänsä absoluuttisten lukujen merkittävän kasvun, kun maailman väestö jatkaa kasvuaan. Lisäksi muuttajat jakautuvat epätasaisesti maiden välillä.

Suomi on saanut osansa kasvaneesta muuttoliikkeestä ja ulkomailla syntyneiden määrän kasvu jatkuu edelleen. Tätä kirjoittaessa odottelimme vielä vuoden 2017 tarkkoja lukuja, mutta on selvää, että maahanmuuttajien määrä kasvaa edelleen. Kotimaisessa julkisuudessa keskustellaan myös asiantuntijoiden, kuten yliopistotutkijoiden ja professorien, maastamuutosta, mutta kokonaisuudessaan suomalaisten pysyvä maastamuutto on varsin laimeaa. Suomalaistaustaisten muuttotappiota on tullut noin 30 000 henkeä vuosina 1990–2016, eli hieman toista tuhatta vuositasolla. Samana aikana Suomeen on jäänyt noin 280 000 ulkomaalaistaustaista, eli hieman yli toista kymmentä tuhatta vuosittain. Heistä muodostuisi Suomen toiseksi suurin kaupunki.

Useat kansainväliset järjestöt ovat hiljattain julkaisseet katsauksia kansainvälisistä muuttoliiketrendeistä. Yksi ilmiö toistuu kaikissa. Ilmastonmuutos on nostettu esiin uutena kansainvälisenä muuttoa aiheuttavana vaikuttajana. Äärimmäiset sääilmiöt aiheuttavat poliittisiin ja muihin konflikteihin ver-

rattuna selvästi enemmän väestön siirtymistä uusille seuduille, joskin usein maan sisäisenä muuttoliikkeenä. Näiden muuttojen arvellaan edelleen kasvavan, kuten myös ilmastonmuutokseen liittyvän poliittisen epävakauden.

Muuttoliikkeet ovat mutkikkaita ilmiöitä ja niiden ennustaminen on vaikeaa. Tasaiset trendit voivat yllättäen muuttua toisiksi poliittisten päätösten tai kriisien vuoksi etenkin yksittäisissä kansallisvaltioissa. Monissa Euroopankin maissa muhii vihamielistä suhtautumista uusiin tulijoihin ja aiheetta esiin nostavat poliittiset liikkeet menestyvät. Näyttää siltä, että kansainväliset muuttoliikkeet jäävät pidemmäksi aikaa poliittisen keskustelun kärkipaikoille. Viime aikoina on Suomessa tosin vaihteeksi keskusteltu ulkomaisen työvoiman tarpeesta, joka on hyvä nousukauden merkki.

Tämän lehden teemana on diaspora, kolmannen Argumenta-seminaarimme aihe. Muuttoliikkeiden seurauksena syntyy uusia etnisiä, kulttuurisia ja uskonnollisia vähemmistöjä, joiden yleisnimitykseksi on vakiintunut diaspora. Ulkosuomalaisiakin voidaan tarkastella globaalina suomalaisena diasporana, heille Suomi on enemmän tai vähemmän kaukainen, entinen kotimaa, johon liitetään myönteisiä määreitä ja jonka kulttuuria ylläpidetään nykyisessä kotimaassa. Lehden kirjoituksissa aiheita käsitellään eri näkökulmista, joista Idil Osman nostaa esille media merkityksen. Tänä Suomen sisällis-/kansalais-/veljessodan 100-vuotisen muistovuonna Osmanin teksti muistuttaa kuinka myös diasporamedialla on merkittävä rooli sodan ymmärryksessä ja merkitysten luomisessa.

Suru-uutisia

Kaksi Siirtolaisuusinstituutin pitkäaikaista luottamushenkilöä on siirtynyt ajasta iäisyyteen tammikuussa 2018. Kirkon suomalaisuuden pitkäaikainen ja juuri eläköitynyt johtaja Ilkka Mäkelä toimi yhteensä 22 vuotta instituutin hallituksessa ja valtuustossa. Hän kuului niihin suomalaisiin, jotka tunsivat ulkosuomalaisten asiat parhaiten lukuisten ul-

komaanmatkojensa vuoksi. Maahanmuuttoviraston maatietopalvelun tutkija Arno Tanner oli niin ikään useita vuosia Siirtolaisuusinstituutin valtuustossa, vuodesta 2001 lähtien. Arno oli hyvin toimielias virkamies, joka jaksoi jatkuvasti kiinnostua uusista asioista. Molemmista on muistokirjoitukset tämän lehden lopussa. Kunnia heidän muistolleen.

The Word on the Move

The number of international migrants was estimated to be 258 million in 2017, which is 3.4 per cent of the world population. While the share of migrants has not significantly risen, in absolute numbers it has. Currently we are expecting to hear the national immigration statistics for 2017, but we are sure that Finland continues to be a country of immigration. The question of Finnish emigration has been in the news during the past year concerning high-skilled migrants, including university researchers and professors. In absolute numbers Finnish emigration remains low, averaging a bit more than one thousand persons annually over the past quarter of a century.

Two longtime friends and associates of the Migration Institute passed away. The director for Finnish Church Abroad, Rev. Ilkka Mäkelä (b. 1949) has passed away, but unfortunately his health deteriorated and he passed away 11 January. Rev. Mäkelä worked altogether 22 years in the board and council of the Institute. He must have been one of the best experts of Finns Abroad due to his numerous travels around the world. Dr. Arno Tanner (b. 1949) from the Finnish Immigration Service passed away 30 January. Dr. Tanner was a member of the Institute's council for many years and an enthusiast of migration research. We are saddened by these losses and honour Rev. Mäkelä's and Dr. Tanner's work for the Migration Institute of Finland.